

**SKOLPORTENS PUBLIKATIONSSERIE FÖR
DOKUMENTERAT UTVECKLINGSARBETE**

**KORTA ELEVSAMTAL
MED GLL-METODEN
SAMTAL MED STOR EFFEKT
PÅ ELEVERS LÄSNING,
INLÄRNING OCH REFLEKTION
AKTIONSFORSKNING
I GRUNDSKOLAN**

FÖRFATTARE:

Ann-Charlott Jubel

SKOLPORTEN

UTVECKLA SKOLAN

4/2024

SAMMANFATTNING

DENNA ARTIKEL BESKRIVER ett projekt som genomfördes i ämnet svenska i åk 4–6 på Sigfridsborgsskolan i Nacka kommun, från HT-22 till och med VT-24. Genom att använda GLL-metoden, som är en typ av aktionsforskning, ville jag få eleverna att dels reflektera mer kring sitt eget lärande och dels öka förståelsen för läsningens betydelse för deras kunskapsutveckling. Metoden fungerade och ledde bland annat till större arbetsglädje och bättre skolresultat, samt en ökad förståelse hos eleverna för läsningens betydelse för deras skolarbete.

Ann-Charlott Jubel är legitimerad grundskollärare och förstelärare i Älta rektorsområde i Nacka kommun. E-post: ann-charlott.jubel@nacka.se

Denna artikel har den 18 november 2024 accepterats för publicering i Skolportens artikelserie för dokumenterat utvecklingsarbete.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens serie för dokumenterat utvecklingsarbete, "Utveckla skolan": www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:
www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

INLEDNING	7
SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	9
METOD OCH GENOMFÖRANDE	11
RESULTAT OCH DISKUSSION	13
SLUTSATS	15
REFERENSLISTA	17
BILAGA	19

INLEDNING

JAG HAR ARBETAT som lärare i 23 år och har de senaste åren märkt att läslusten, arbetsglädjen och förståelsen för det egna lärandet, samt bristen på reflektion, hos mina elever har dalat. Den trenden ville jag bryta. Via studier på Uppsala universitet kom jag i kontakt med aktionsforskning som enligt Granbom (2022) är en verksamhetsnära metod som jag tyckte var givande och intressant. Aktionsforskning är en reflekterande metod med samverkan som utgångspunkt mellan parterna, i detta fall läraren och eleven, för att utveckla praxis, undervisning och lärandet (ibid.). Aktionsforskningen kan skapa ett engagemang på ett helt annat sätt än traditionell forskning kan göra menar Aagard Nilesen och Svensson (2006). Att gemensamt genomgå ett förändrings- och utvecklingsarbete inom ramen för aktionsforskning kan enligt Gyllander Torkildsen och Nehez (2020) gynna verksamheten på gruppnivå. Det kan även skapa en större insikt på individnivå, med reflekterande inslag för deltagaren själv, att tillägna sig och använda sig av under sin skolgång. Utbildningsdepartementet (2021) har sedan reformen av lärarutbildningen som skedde 2010 påtalat den svaga anknytningen till forskning som finns i svensk skola. Detta lyfter även SOU (2018:17) och Nilsson och Sorbring (2019) fram som ett problem i skolans organisation.

Det är viktigt att skolvärlden tar in forskning och beprövad erfarenhet i klassrummet för att lyfta undervisningen och professionen för lärare i det svenska skolsystemet SOU (2018:17). Detta kan göras enligt Sandberg (2022) med praktikutvecklande arbetsmetoder och forskningsarbete. Enligt Tiller och Gedda (2017) är GLL-metoden en sådan metod. Metoden är applicerbar och begriplig för 10–13-åringar och till hjälp för att eleverna ska få syn på sin egen kunskapsinläring. Eleverna får med denna metod ett arbetsredskap, en struktur och ett förhållningssätt att använda sig av under hela sin skolgång. Den är till hjälp i elevens egen viktiga reflektion och av förståelsen kring sitt lärande.

Initialt är det läsning och svenskämnet som är i fokus för metoden, men den kan enligt mig även med fördel användas i alla skolämnen där det krävs eftertanke och reflektionsförmåga hos eleven.

Att börja med läsning är ett strategiskt val för att försöka generera ett genuint intresse för läsningen och lusten kring att läsa. Det är viktigt att skapa en förståelse hos eleverna hur viktig läsningen är för deras skolgång och skolresultat i alla ämnen genom hela deras utbildning. Jag menar att det är centralt att öka antal lästimmar, läshastigheten, ordförrådet och läsförståelsen hos eleverna för att de ska kunna utvecklas vidare.

Aktionsforskning är enligt Nilsson och Sorbring (2019) såväl en värdegrundade som demokratisk process som båda är viktiga beståndsdelar i en skolverksamhet, i detta fall i klassrummet. Den stora fördelen med gemensamma processer i klassrummet är att förloppet har större chans att ge ett positivt utslag. Alla kan använda sig av metoden samtidigt och gemensamt driva processen framåt. Att ha en gemensam arena att utgå och arbeta utifrån i klassrummet skapar en dynamisk och berikande gemenskap som kan lyfta såväl individen som gruppen (ibid.). Med denna metod skapas ett positivt arbetsklimat som höjer standarden på undervisningen enligt Tiller och Gedda (2017).

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

SYFTET MED DEN här artikeln är att beskriva ett projekt som genomfördes mellan 2022 och 2024 i åk 4–6 i Sigfridsborgsskolan, Älta rektorsområde i Nacka kommun. Det som beskrivs är hur jag i ämnet svenska använt metoden GLL för att öka elevernas motivation, reflektion och arbetsglädje i allmänhet samt öka förståelsen för läsningens betydelse i synnerhet.

FRÅGESTÄLLNINGARNA ÄR:

- ★ Har elevernas förståelse för sitt eget lärande ökat genom användandet av GLL-metoden?
- ★ Har GLL-metoden ökat elevernas förståelse för läsningens betydelse för deras skolarbete?

METOD OCH GENOMFÖRANDE

ATT ANVÄNDA SIG av enskilda korta samtal med eleverna utifrån en given mall under hela läsåret har bidragit till ökad förståelse för insikten om den viktiga reflektionen kring elevens eget lärande. Samtalen är ungefär tre minuter långa och genomförs ett par gånger per månad. Som grund till dessa samtal används den vetenskapliga metoden GLL, som tagits fram av Tiller och Gedda (2017) som jag anser är en verksamhetsnära metod och direkt användbar för elevernas inläring.

GLL-metoden består av tre moment/frågor: G-gjort, L-lärt och L-lurt enligt Tiller och Gedda (2017), se även bilaga. Metoden är enligt mig enkel, begriplig och handfast för elever på mellanstadiet att använda som arbetsredskap, men kan tillämpas för hela grundskolan, gymnasiet eller högre utbildning oavsett ämne.

G:et (*Vad har du gjort?*) är ofta den enklaste frågan för eleverna att besvara, till exempel: ”Jag har läst faktatexten och svarat på frågorna som hör till texten”.

Det första **L:et** (*Vad har du lärt dig?*) är länge den svåraste frågan för eleverna att applicera på sin inläring. Det tar tid för eleven att få syn på sin egen kunskapsinhämtning och få insikt om vad som är nästa steg i sin egen inläring. När eleven väl är bekant och bekväm med frågan så är det ändå den som tar störst anspråk i tid och utrymme.

Det andra **L:et** (*Lurt*) är norska och betyder direkt översatt ”klok/smart” på svenska, men i denna kontext kan det översättas med ”komma vidare”. I början används den mer enklare frågan till eleven: *Vad kan jag hjälpa dig med?*

Eleverna får i början av höstterminen i åk 4 information om att de regelbundet, ett par gånger per månad kommer att ha korta enskilda samtal på ca tre minuter med mig utifrån en metod som heter GLL. Vidare informeras eleverna om att denna metod är ett arbetssätt som ska hjälpa dem när de behöver re-

flektera kring sitt skolarbete. Eleverna informeras även om att deras reflektioner och tankar kommer att användas i helklass när alla känner sig mer bekväma med metoden.

Vi börjar sedan träna metoden genom att läsa en text tillsammans för att sen gemensamt svara på GLL-frågorna. Denna text är en kortare novell. Till exempel ”Märit” (i samlingen *Kajsa Kavat*, 1950). Läraren antecknar på tavlan för att förtydliga, i form av en tankekarta eller i punktform. Att lägga tid och omsorg på detta moment i implementeringen och se till att eleverna är medvetna om vad de olika komponenterna står för är viktigt för processen och metoden. Fler texter och genomgångar kan behövas innan eleverna känner förtrogenhet med metoden.

Vid nästa steg vid mitten av höstterminen övar eleverna själva vidare genom att läsa en instruerande text, som t.ex. ett recept eller en faktatext om ett djur eller en växt, och svarar individuellt på GLL-frågorna i ett skrivhäfte. Att även lägga tid och energi på detta moment, att öva och befästa metoden, så att frågorna och arbetssätten inte känns främmande för eleverna, är betydelsefullt för processen.

Mot den senare delen av höstterminen går arbetet vidare med att ett första tvåpartssamtal förs mellan läraren och eleven. Där är utgångspunkten elevens svar på GLL-frågorna utifrån den fakta- eller instruerande text som de har läst. Anteckningar görs tillsammans i elevens skrivhäfte för att förtydliga vad som är nästa steg för eleven i sin kunskapsinhämtning. Till en början används frågan ”Vad kan jag hjälpa dig med?”, andra L:et, för att underlätta processens gång. I detta första tvåpartssamtal vägleds eleven strikt av läraren mot vidare insikt och förståelse.

Läraren för även egna anteckningar under samtalet: Vad behövs för att kunna stötta eleven? Behövs annat material eller hjälpmedel? Till exempel en läs-

linjal, förstora upp texten med mera som kan underlätta för eleven? Är placering i klassrummet optimal eller behövs det något annat, en lugn vrå eller ett avgränsat utrymme? Kan användning av sittkudde eller pilatesboll gynna elevens kunskapsutveckling? Anpassningar görs med de nya tillagda hjälpmedlen och detta dokumenteras av läraren.

När dessa tvåpartssamtal genomförs i ett angränsande grupperum lämnas de övriga eleverna ensamma i klassrummet och klassen behöver då arbeta med något som är av självgående karaktär så att arbetsron fortfarande bibehålls, detta kan till exempel vara tyst läsning, se på film eller liknande. Detta är ett kritiskt moment, och en god struktur med arbetsro där eleverna kan sköta sig själva en stund måste ha infunnit sig i klassrummet. En diskrepans mellan årskurser och klasser är vanligt och en klass kan ha hunnit olika långt i skedet att ha uppnått en god arbetsro vid denna tidpunkt på terminen. Ingen klass är den andra lik och tiden för när tvåpartssamtal kan börja genomföras är olika från årskurs till årskurs men brukar kunna ske runt höstlovet i åk 4.

Efter ytterligare ett par veckor gör jag en uppföljning av tvåpartssamtalet och en genomgång av eventuella Anpassningar och tillagda hjälpmedel genomförs. Jag säkerställer även att användningen av metoden fungerar, samt att eleven förstår processens gång. Här påvisas progressionen i processen men även framgångsstrategier förtydligas och lyfts fram för eleven, då det kan vara svårt för eleven att i början identifiera vad som är berikande och värdefullt för kunskapsinhämtningen. Innan terminsavslutningen hålls ytterligare ett samtal med uppdrag att hitta en lämplig skönlitterär bok att läsa under jullovet.

I vårterminens början i åk 4 är fokus för samtalet att eleven ska komma vidare med sin läsutveckling

och i sitt reflektionsarbete. Jag vägleder och guidar eleverna mot att läsa mer utmanande skönlitteratur och att de regelbundet själva tar hjälp av GLL-frågorna i sin läsning, och de övar på så sätt att reflektera.

Vidare fortsätter kontinuerliga tvåpartssamtal mellan mig och eleven under hela vårterminen, vissa elever kommer i detta skede behöva fler samtal och mer stöttning och vägledning än andra, då eleverna har kommit olika långt i processen. Mot slutet av terminen hålls dock ett lite längre avslutningssamtal med samtliga elever för att säkerställa att metoden är befast och att processen går åt rätt håll. Allt för att eleven ska vara bekväm med och vilja anamma metoden självmant efter läsårets slut.

Vid nästa läsårsstart i åk 5 repeteras GLL-metoden och reflektioner och tankar från föregående läsår lyfts fram i helklass. Information ges om att metoden nu kontinuerligt kommer att användas som ett arbetsredskap i klassrummet. I detta skede kan det fortfarande vara elever som är i behov av mer stöttning, vägledning och fler tvåpartssamtal. Det är viktigt att säkerställa att alla elever känner sig väl till rätta med metoden och anammar den. De korta samtalen mellan mig och eleverna består och genomförs ett par gånger i månaden under läsåret men kommer i denna fas att ändra karaktär och vara än mer av reflekterande art med fokus på självinsikt på elevens eget lärande.

I åk 6 är metoden ett befast arbetsredskap hos eleverna och de reflekterar på egen hand såväl som med andra elever i klassrummet. Tvåpartssamtalen genomförs vid två till tre gånger per termin och innehållet i dessa samtal är av olika karaktär då eleven nu själv har större inflytande över vad som ska behandlas i samtalen.

RESULTAT OCH DISKUSSION

ANVÄNDADET AV GLL-METODEN skapar en god ömsesidig relation och tillit i klassrummet till eleverna. De korta samtalen bidrar till att eleverna känner sig sedda och uppmärksammade. Eleven får även en större självinsikt i sin kunskapsutveckling och på de utvecklingsområden som eleven har. Metoden bidrar även till att skapa ett intresse för skolarbetet i stort och mer studiemotiverade elever, och med det en högre måluppfyllelse. Enligt Northouse (2021) behövs uppmuntran, vägledning och motivation för att utveckling ska ske. I början lotsas och vägleds eleverna strikt men slutmålet är att de ska bli självgående i sin användning av GLL-metoden. Att de fått förmågan och ett redskap så att de kan dela med sig av sina reflektioner, sina insikter, tankar och nya kunskaper till gruppen.

Vidare hjälper GLL-metoden läraren att kartlägga, planera, anpassa och genomföra undervisningen på rätt nivå för såväl individen som gruppen. Metoden synliggör tydligt nästa steg i elevernas kunskapsutveckling på både individ- och gruppnivå. Genom de insikter jag förvärvat kan jag hjälpa eleven att hitta rätt nivå på skönlitteratur, då jag genom metoden har fått mer inblick, och även att eleven själv har fått mer insikt i sin egen kunskapsinhämtning. Att hitta rätt bok är för många elever svårt och jobbigt, men om eleven gör det, blir det en bok som läses och det är ett av syftena med denna metod – att få mer läsande elever.

Ytterligare kan, när en större tillit är uppbyggd mellan lärare och elev, andra elevnära frågor och funderingar i dessa korta samtal framkomma. Detta medför att läraren snabbt kan agera utifrån art och dignitet på frågan.

En annan viktig aspekt med GLL-metoden är att eleverna självständigt kan applicera modellen på sin inlärning och använda den som hjälp genom hela sin skolgång. Detta genom att eleven självständigt antecknar och genomför ett reflekterande samtal med sig själv och på så sätt får insikt i sin kunskapsutveckling

och sina utvecklingsområden. När metoden väl befasts och blivit ett förhållningsätt, en del av elevernas arbetsredskap, kan en ännu större insikt och förståelse för den egna bildningen ske. Vid jämförelse med tidigare klasser har denna metod gett goda resultat och större förståelse på såväl individ- som gruppnivå. Detta sker i takt med att fler samtal genomförs när läsåren fortskrider. Erfarenhet visar också att jag når ut till alla elever och får dessa mer studiemotiverade. Insikten hos eleven själv att läsning är en viktig och avgörande komponent för skolarbetet blir påtaglig. Förståelsen om värdet med läsningen skiljer sig från individ till individ och tar längre tid för vissa elever att uppnå, medan insikten hos andra elever kan infinna sig betydligt tidigare.

En svårighet som behöver beaktas är att elever befinner sig i olika mognadsgrad och har olika förmåga att klara sig själva under ett lektionspass när genomförande av en klasskamrats GLL-samtal sker. Därför är det viktigt att träna såväl individen som gruppen att arbeta självgående och självständigt med sina uppgifter, för att denna metod överhuvudtaget ska kunna genomföras. Det är alltså nödvändigt att eleverna kan klara sig själva utan läraren en stund. Detta är en svår uppgift och för en del klasser en alldeles för stor utmaning. Det kan ibland vara nödvändigt att backa tillbaka i processen och arbeta mer med arbetsklimatet på gruppnivå, och sätta den gemensamma agendan för struktur och ordning i klassrummet. Vissa elevgrupper behöver mer tid på sig innan alla tar eget ansvar och arbetar självständigt. Men även om mycket tid och energi läggs på detta moment är det inte säkert att alla grupper kommer till att kunna arbeta själva en stund. Vissa grupper har större behov av att få vägledning och guidning. Att ta hjälp av en kollega som kan vara behjälplig i klassrummet kan vara en lösning. GLL-metoden är även tids- och tålamodskrävande och i början tar de korta samtalen mer än ett par minuter.

SLUTSATS

GENOM PROCESSENS GÅNG har det framkommit att elever i 10–13 årsåldern behöver handfast handledning och en god struktur för att börja närma sig förståelse kring sin egen kunskapsinhämtning och bildning. Gyllander Torkildsen och Nehez (2020) menar att utvecklingsprocesser tar lång tid för eleven att anamma och att stort tålamod och nitiskt arbete krävs från läraren sida. Jag menar dock att detta merarbete är mo-

tiverat med tanke på utfallet. Dels har GLL-metoden efter tre års användning resulterat i en ökad förståelse för vikten av att reflektera över sitt eget lärande hos eleven. Dels har insikten av läsningens betydelse för deras skolarbete ökat markant i förhållande till tidigare klasser jag har undervisat. Jag kommer därför även fortsättningsvis använda mig av GLL-metoden, med tanke på det goda resultat som uppnåtts.

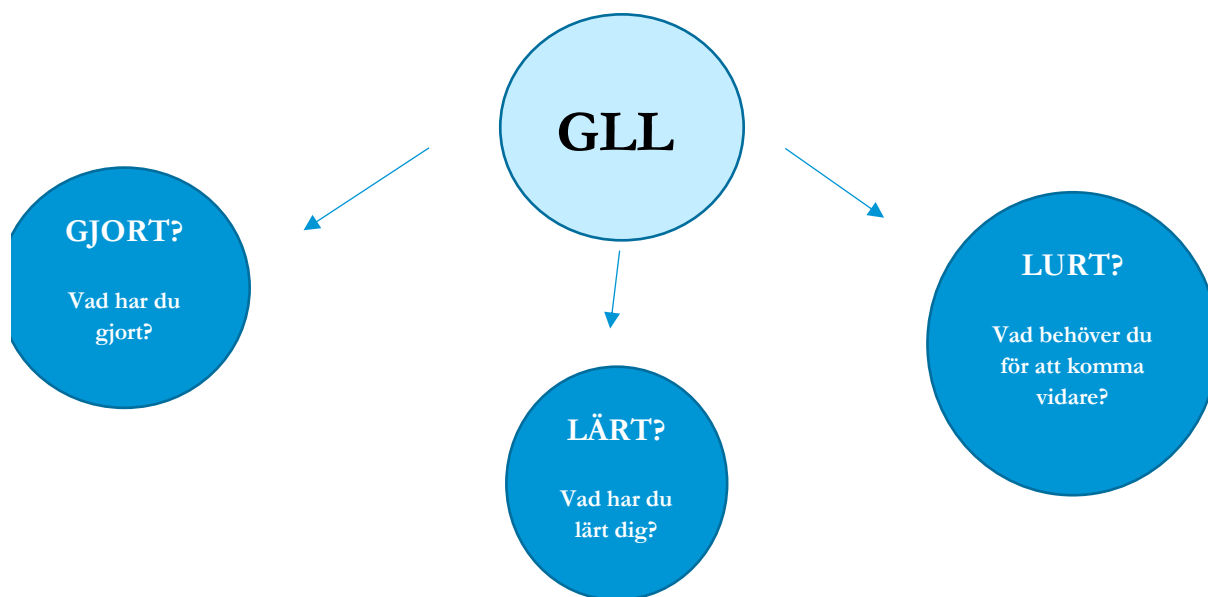

REFERENSLISTA

- ★ Aagard Nielsen, K. & Svensson, L. (2006). *Action and interaktive research: beyond practice and theory*. Shaker.
- ★ Granbom, I. (2022). *Praktiknära forskning – en utmaning*. I Eriksson, I. & Öhman Sandberg, A. (red.) *Praktikutvecklande forskning mellan skola och akademien*. Nordic Academic Press.
- ★ Gyllander Torkildsen, L. & Nehez, J. (2020). *Att leda utvecklingsprocesser i förskola och skola*. (1.Upplagan) Studentlitteratur.
- ★ Lindgren A. (1950). *Kajsa Kavat: Märta*. Rabén & Sjögren.
- ★ Nilsson, L. & Sorbring, E. (red.) (2019). *Samverkansforskning – att främja barn och ungas välfärd*. (1. Upplagan). Liber AB.
- ★ Northouse, P. (2021). *Leadership theory & practice*. (19. Upplagan). SAGE.
- ★ Sandberg, A. (2022). *Praktikutvecklande forskning mellan skola och akademi*. Nordic Academic Press.
- ★ SOU 2018:17. *Med undervisningsskicklighet i centrum-ett ramverk för lärares och rektorers professionella utveckling*. Elanders Sverige AB
- ★ Tiller, T. & Gedda, O. (2017). *Metoden gjort – lärt- lurt- og flere nye vertøy for skolens laeringsarbeid*. Universitetsforlaget.
- ★ Utbildningsdepartementet (2021). *Professionsprogram för rektorer, lärare och förskollärare* (U2021/03373).

BILAGA

SKOLPORTEN